യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണസ്യ ഉത്തരാർധമ്)/സർഗം 177

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അകാരണകമേവേദം ജഗദ്ബ്രഹ്മ പരാത്പദാത് .
യദി പ്രവർതതേ നാമ സ്വപ്നസംകല്പനാദിവത് .. 1
തദകാരണതഃ സിദ്ധേഃ സംഭവ്യേന്യദകാരണമ് .
കഥം ന ജായതേ വസ്തു ക്വചിത്കിംചിത്കദാചന .. 2
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യദ്യഥാ കല്പിതം യേന സ സംപശ്യതി തത്തഥാ .
കല്പനൈവാന്യഥാ ന സ്യാത്താദൃക്കാരണവിച്യുതേഃ .. 3
യഥേദം കല്പിതം ദൃശ്യം മനസാ യേന തത്തഥാ .
വേത്ത്യസൗ യാദൃഗന്യേന കല്പിതം വേത്ത്യസൗ തഥാ .. 4
കല്പനാകല്പനാത്മൈകം തച്ച ബ്രഹ്മ സ്വഭാവതഃ .
കല്പനാത്മേദൃശം ജന്തുര്യഥാ കേശനഖാദിമാൻ .. 5
അകാരണപദാർഥത്വം സകാരണപദാർഥതാ .
ബ്രഹ്മണി ദ്വയമപ്യസ്തി സർവശക്ത്യാത്മ തദ്യതഃ .. 6
യതഃ സ്യാദ്ബ്രഹ്മണസ്ത്വന്യത്ക്വചിത്കിംചിത്കദാചന .
തത്കാരണവികല്പേന സംയോഗസ്തസ്യ യുജ്യതേ .. 7
യത്ര സർവമനാദ്യന്തം നാനാനാനാത്മ ഭാസതേ .
ബ്രഹ്മൈവ ശാന്തമേകാത്മ തത്ര കിം കസ്യ കാരണമ് .. 8
നേഹ പ്രവർതതേ കിംചിന്ന ച നാമ നിവർതതേ .
സ്ഥിതമേകമനാദ്യന്തം ബ്രഹ്മേവ ബ്രഹ്മ ഖാത്മകമ് .. 9
കിം കസ്യ കാരണം കേന കിമർഥം ഭവതു ക്വ വാ .
കിം കസ്യ കാരണം കേന കിമർഥം മാസ്തു വാ ക്വചിത് .. 10
നേഹ ശൂന്യം ന വാ ശൂന്യം ന സന്നാസന്ന മധ്യതാ .
വിദ്യതേ ന മഹാശൂന്യേ ന നേതി ന ന നേതി ച .. 11
ഇദം ന കിംചിത്കിംചിദ്വാ യന്നാമാസ്ത്യഥ നാസ്തി വാ .
സർവം ബ്രഹ്മൈവ തദ്വിദ്ധി യത്തഥൈവാതഥൈവ തത് .. 12
ശ്രീരാമ ഉവാച .
അതജ്ജ്ഞവിഷയേ ബ്രഹ്മൻകാര്യേ കാരണസംഭവേ .
കിമകാരണതാത്മ സ്യാത്കഥം വേതി വദ പ്രഭോ .. 13
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അതജ്-ജ്ഞോ നാമ നാസ്ത്യേവ താവത്തജ്-ജ്ഞജനം പ്രതി .
അസതോ വ്യോമവൃക്ഷസ്യ വിചാരഃ കീദൃശസ്തതഃ .. 14
ഏകബോധമയാഃ ശാന്തവിജ്ഞാനഘനരൂപിണഃ .
തജ്ജ്ഞാസ്തേഷാമസദ്രൂപേ കഥമർഥേ വിചാരണാ .. 15
അതജ്ജ്ഞത്വം ച ബോധ്യേന്തരവഭാതി തദങ്ഗതാ .
ഗതേ സ്വപ്നസുഷുപ്ത്യേന്തരിവ നിദ്രാത്മ കേവലമ് .. 16

തഥാപ്യഭ്യുപഗമ്യാപി മൂർഖനിശ്ചയ ഉച്യതേ .
മയേദമണു സർവാത്മ യസ്മാദ്ബ്രഹ്മ നിരാമയമ് .. 17
സന്ത്യകാരണകാ ഏവ സന്തി കാരണജാസ്തഥാ .
ഭാവാഃ സംവിദ്യഥാ യസ്മാത്കല്പ്യതേ ലഭ്യതേ തഥാ .. 18
സർവകാരണസംശാന്തൗ സർവാനുഭവശാലിനാമ് .
സർഗസ്യ കാരണം നാസ്തി തേന സർഗസ്ത്വകാരണഃ .. 19
ഹൃദയംഗമതാത്യക്തമീശ്വരാദി പ്രകല്പ്യതേ .
യദത്ര കിംചിദ്ദുഃസ്വാദു വ്യർഥം വാഗ്ജാലമേവ തത് .. 20
അന്യഥാനുപപത്ത്യൈവ സ്വപ്നാഭാകലനാദൃതേ .
സ്ഥൂലാകാരാത്മികാ കാചിന്നാസ്തി ദൃശ്യസ്യ ദൃശ്യതാ .. 21
സ്വപ്നപൃഥ്വ്യാദ്യനുഭവേ കിമബുദ്ധസ്യ കാരണമ് .
ചിത്സ്വഭാവാദൃതേ ബ്രൂഹി സ്വപ്നാർഥോ നാമ കീദൃശഃ .. 22
സ്വപ്നാർഥോ ഹ്യപരിജ്ഞാതോ മഹാമോഹഭരപ്രദഃ .
പരിജ്ഞാതോ ന മോഹായ യഥാ സർഗാസ്തഥൈവ ച .. 23
ശുഷ്കതർകഹഠാവേശാദ്യദ്വാപ്യനുഭവോജ്ഝിതമ് .
കല്പ്യതേ കാരണം കിംചിത്സാ മൗർഖ്യാഭിനിവേശിതാ .. 24
അഗ്നേരൗഷ്ണ്യമപാം ശൈത്യം പ്രാകാശ്യം സർവതേജസാമ് .
സ്വഭാവോ വാഖിലാർഥാനാം കിമബുദ്ധസ്യ കാരണമ് .. 25
കിം ധ്യാതൃ/ശത-ലബ്ധ+സ്യ+ ധ്യേയ+സ്യൈകസ്യ കാരണമ് .
കിം-ച ഗന്ധർവ-നഗരേ പുരേ ഭിത്തിഷു കാരണമ് .. 26
ധർമാദ്യ-മുത്രാ-മൂർത-ത്വാൻ-മൂർതേ ദേഹേ ന കാരണമ് .
ദേഹസ്യ കാരണം കിം സ്യാത്തത്ര സർഗാദിഭോഗിനഃ .. 27
ഭിത്ത്യ/ഭിത്ത്യാദിരൂപാണാം ജ്ഞാനസ്യ ജ്ഞാനവാദിനഃ .
കിം കാരണമനന്താനാമുത്പന്നധ്വംസിനാം മുഹുഃ .. 28
സ്വഭാവസ്യ സ്വഭാവോ/ഽസൗ കില കാരണമിത്യപി .
യദുച്യതേ സ്വഭാവസ്യ സാ പര്യായോക്തികല്പനാ .. 29
തസ്മാദകാരണാ ഭ്രാന്തിർഭാവാ ഭാന്തി ച കാരണമ് .
അജ്ഞേ ജ്ഞേ ത്വഖിലം കാര്യം കാരണാദ്ഭവതി സ്ഥിതമ് .. 30
യദ്വത്സ്വപ്നപരിജ്ഞാനാത്സ്വപ്നേ ദ്രവ്യാപഹാരിഭിഃ .
ന ദുഃഖാകരണം തദ്വജ്ജീവിതം തത്ത്വദർശനാത് .. 31
സർഗാദാവേവ നോത്പന്നം ദൃശ്യം ചിദ്ഗഗനം ത്വിദമ് .
സ്വരൂപം സ്വപ്നവദ്ഭാതി നാന്യദത്രോപപദ്യതേ .. 32
അന്യാ ന കാചിത്കലനാ ദൃശ്യതേ സോപപത്തികാ .
അസ്മാന്ന്യായാദൃതേ കസ്മാദ്ബ്രഹ്മൈവൈഷാനുഭൂതിഭൂഃ .. 33
ഊർമ്യാവർതദ്രവത്വാദി ശുദ്ധേ ജലഘനേ യഥാ .
തഥേദം സർഗപര്യായം ബ്രഹ്മണി ബ്രഹ്മ ഭാസതേ .. 34
സ്പന്ദാവർതവിവർതാദി നിർമലേ പവനേ യഥാ .
തഥായം ബ്രഹ്മപവനേ സർഗസ്പന്ദോ/ഽവഭാസതേ .. 35
യഥാനന്തത്വസൗഷിര്യശൂന്യത്വാദി മഹാമ്ബരേ .
സ സന്നാസന്നബോധാത്മ തഥാ സർഗഃ പരാപരഃ .. 36

ഏഷു നിദ്രാദികേഷ്വേതേ സൂപലബ്ധാ അപി സ്ഫുടമ് .
ഭാവാ അസന്മയാ ഏവമേതേഽനന്യാത്മകാ യതഃ .. 37
സർഗപ്രലയസംസ്ഥാനാന്യേവമാത്മനി ചിദ്ഘനേ .
സൗമ്യേ സ്വപ്നസുഷുപ്താഭാ ശുദ്ധേ നിദ്രാഘനേ യഥാ .. 38
സ്വപ്നാത്സ്വപ്നാന്തരാണ്യാസ്തേ നിദ്രായാം മാനവോ യഥാ .
സർഗാത്സർഗാന്തരാന്മാസ്തേ സ്വസത്തായാമജസ്തഥാ .. 39
പൃഥ്വ്യാദിരഹിതോഽപ്യേഷ ബ്രഹ്മാകാശോ നിരാമയഃ .
അതദ്വാംസ്/തദ്വദാഭാതി യഥാ സ്വപ്നാനുഭൂതിഷു .. 40
സ്ഥിതാ യഥാസ്യാം പശ്യന്ത്യാം ശബ്ദാ ഘടപടാദയഃ .
ജാതാജാതാഃ സ്ഥിതാഃ സർഗാസ്തഥാനന്യേ മഹാചിതി .. 41
പശ്യന്ത്യാമേവ പശ്യന്തീ യഥാ ഭാതി തഥൈവ ച .
യഥാ ശബ്ദാസ്തഥാ സർഗാശ്ചിതൈവ ചിതി ചിന്മയാഃ .. 42

കിം ശാസ്ത്രകം തത്രകഥാവിചാരൈ-
ര്നിർവാസനം ജീവിതമേവ മോക്ഷഃ .
സർഗേ ത്വസത്യേവമകാരണത്വാ-
ത്സത്യേവ നാസ്ത്യേവ ന നാമ കാചിത് .. 43

ഏഷാ ച സിദ്ധേഹ ഹി വാസനേതി
സാ ബോധസത്തൈവ നിരന്തരൈകാ .
നാനാത്വനാനാരഹിതൈവ ഭാതി
സ്വപ്നേ ചിദേവേഹ പുരാദിരൂപാ .. 44

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണ+പ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ബ്രഹ്മഗീതാസു സത്യവർണനം നാമ സപ്ത-
സപ്ത+ത്യധിക-ശതതമഃ സർഗഃ .. 177 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
7.1.2024